

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії
та міжнародних відносин

О.М. Маклюк
(ініціали та прізвище)

«29» серпня 2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНІ СПЕЦСЛУЖБИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

підготовки бакалавра
денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Міжнародні відносини
(назва)

спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації

та регіональні студії

(шифр, назва спеціальності)

галузі знань 29 Міжнародні відносини

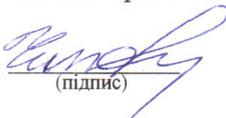
(шифр і назва)

ВИКЛАДАЧ: Шиханов Руслан Борисович, кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин

(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин

Протокол № 1 від “26” 08 2025 р.
Завідувач кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин

(підпис)

С.С. Черкасов
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної /
освітньо-наукової програми

(підпис)

С.С. Черкасов
(ініціали, прізвище)

2025 рік

E-mail: ars.720427@gmail.com

СЕЗН ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15340>

Google Meet: meet.google.com/obu-zjaq-bgj

Zoom: PMI: 261 952 7071, Login: 5BGtT1

Телефон: 8-061-228-76-39 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: Facebook Messenger

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин: місто Запоріжжя, проспект
Соборний, будинок 74, 5-й навчальний корпус ЗНУ, аудиторія 304 (3-й поверх)

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні спецслужби провідних країн світу» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про еволюцію, структуру, функції та діяльність розвідувальних і контррозвідувальних органів провідних держав, а також розуміння їхнього впливу на національну та міжнародну безпеку.

Основними **завданнями** курсу є: аналіз ролі спеціальних служб у внутрішній і зовнішній політиці держав та у системі міжнародних відносин; дослідження тенденцій розвитку спецслужб з урахуванням політичних, військових і технологічних змін у світі; вивчення моделей організації, ієрархічної структури, функцій і методів діяльності спеціальних служб провідних країн світу; ознайомлення з правовими засадами, що регулюють їхню роботу, та механізмами демократичного контролю над ними.

Опрацювання цієї дисципліни сприятиме глибшому розумінню ролі та значення спецслужб у забезпеченні національної безпеки, їхнього впливу на політичні процеси, суспільство та права людини.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	120	
Лекційні заняття	30 год.	
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	14 год.	
Самостійна робота	76 год.	
Консультації	<i>Згідно графіку проведення консультацій, затвердженого кафедрою (дистанційно)</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15340	
Пререквізити	Українська мова	
Постреквізити	Сучасні інформаційні системи та технології, Теорія міжнародних відносин, Переговорний процес, Навчальна практика	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Компетентності: ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Проблемно-пошукові, дослідницькі	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Інтерактивні, дискусії	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	Брейнстормінг, метод «ПРЕС»	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Кейсові, методсимуляції	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Проблемно-пошукові, дослідницькі	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	Дослідницькі, інтерактивні	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.	Дискусії, Кейсові-рефлексія	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово –

		особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.	Кейсові, дебати	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.	Метод симуляції, проблемно-пошуковий	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.	Дослідницькі, кейсові	
СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.	Кейсові, брейнстормінг	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
Результати навчання: РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.	Дослідницькі, інтерактивні	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.	Проблемно-пошукові, дослідницькі	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік
РН19. Надавати експертну оцінку з міжнародних проблем як глобального, так і європейського рівня.	Метод «ПРЕС», дебати	Тестування, оцінювання індивідуальної та командної роботи на семінарських заняттях, оцінювання самостійних робіт, кейсово – особиста рефлексія (смооцінювання). Залік

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДИСЦИПЛІНИ. СПЕЦІАЛЬНІ СЛУЖБИ КРАЇН АМЕРИКИ ТА ЄВРОПИ

Тема 1. Вступ. Поняття «спеціальні служби», їх види та структура

Об'єкт, предмет, мета та завдання дисципліни. Основні поняття курсу. Класифікація видів спецслужб та розвідки (військова, економічна, політична, технічна та кіберрозвідка). Структура спецслужб, їх функціональні особливості та також методи, що використовуються для отримання розвідувальної інформації.

Історія створення перших розвідувальних організацій, їх еволюція протягом ХХ століття, зокрема під час світових воєн та холодної війни, розвиток методів збору і аналізу інформації, інтеграція нових технологій, зокрема кіберрозвідки та штучного інтелекту. Роль спецслужб у забезпеченні національної безпеки та вплив глобалізації на їх діяльність. Співпраця між державами та міжнародними організаціями у сфері розвідки.

Використання інформаційних та комунікаційних технологій при дослідженні спецслужб. Вплив спецслужб на міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному. Принципи складання спецслужбами характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем. Практика розв'язання спецслужбами спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень. Аналіз спецслужбами структури та динаміки міжнародних суспільних комунікацій, виявлення їхнього впливу на міжнародну систему, державні та суспільні інститути. Принципи збирання, обробки та аналізу спецслужбами великих обсягів інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій. Використання досвіду спецслужб для надання експертної оцінки з міжнародних проблем як глобального, так і європейського рівня.

Тема 2. Розвідувальне співтовариство США

Організація та функціонування спецслужб США (ЦРУ, ФБР, АНБ та інші). Механізми співпраці між різними відомствами, їх ролі у забезпеченні національної безпеки та зовнішньої політики країни. Правове регулювання діяльності спецслужб США, питання етики та дотримання прав людини, а також вплив розвідувального співтовариства на прийняття політичних рішень.

Тема 3. Розвідувальне співтовариство Канади

Канадська служба безпеки і розвідки. Канадська королівська кінна поліція. Канадське національне криптографічне агентство. Департамент національної безпеки і канадських військових сил. Таємна рада. Секретаріат національних оцінок та Комітет національних оцінок. Секретаріат розвідки та безпеки та Група розвідувальної політики. Міжміністерський комітет з розвідки та безпеки.

Тема 4. Система спеціальних служб Великої Британії

Історія створення та еволюція британських спецслужб, структура і функції основних розвідувальних агентств (MI5, MI6, GCHQ), їх роль у забезпеченні національної безпеки та зовнішньої політики Великої Британії. Механізми взаємодії між розвідувальними службами, їх міжнародне співробітництво та юридичне регулювання діяльності. Реформування служб після терористичних загроз. Кібербезпека.

Тема 5. Спеціальні служби Франції

Структура та функції ключових розвідувальних органів країни: Генеральна дирекція зовнішньої безпеки (DGSE) та Генеральна дирекція внутрішньої безпеки (DGSI). Правова база та нормативна регуляція їх діяльності, методи збору та аналізу розвідувальної

інформації, роль розвідувальних служб у забезпеченні національної безпеки Франції, їх міжнародна співпраця та виклики, пов'язані з боротьбою проти тероризму, кібершпигунства та інших сучасних загроз.

Тема 6. Спеціальні служби ФРН

Еволюція та діяльність розвідувальних структур Німеччини з часів їхнього зародження до сьогодення. Роль спецслужб у різні періоди історії країни, включаючи Третій Рейх, розділену Німеччину, а також їх роботу після об'єднання країни. Сучасна діяльність Федеральної служби розвідки (BND), її завдання, виклики в контексті глобальної безпеки та співпраця з іншими державами.

Тема 7. Спеціальні служби України

Історичні етапи формування національних розвідувальних структур після здобуття незалежності. Інституційний розвиток спеціальних служб, їх роль у забезпеченні національної безпеки. Виклики та загрози, з якими стикалася Україна на цьому шляху. Правові аспекти, співпраця з міжнародними партнерами, а також вплив політичних, економічних і військових факторів на еволюцію спецслужб України.

Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ СЛУЖБИ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ

Тема 8. Спеціальні служби Турецької республіки

Система спецслужб Туреччини (історія, структура, функції). Національна розвідувальна організація. Головне управління безпеки (поліція). Генеральне командування жандармерії. Військова розвідка та служби Генерального штабу. Інші відомства (прикордонна служба, митниця, агентства кібербезпеки тощо). Сучасні тенденції розвитку та операційна практика турецьких спецслужб. Нормативна база діяльності, підзвітність та нагляд за діяльністю спецслужб Туреччини.

Тема 9. Спеціальні служби Ізраїлю

Відомство розвідки і спеціальних завдань, Моссад. Загальна служба безпеки Ізраїлю, Шабак або Шин-Бет. Управління військової розвідки Ізраїлю.

Тема 10. Спеціальні служби Ірану

Служба інформації та державної безпеки (САВАК). Організація інформації та національної безпеки Ірану (САВАМА). Міністерство інформації і безпеки Ісламської Республіки Іран (МІБ). Корпус вартових Ісламської революції (КВІР). Друге управління штабу Верховного головнокомандуючого збройними силами. Головне управління поліції та жандармерії МВС

Тема 11. Спеціальні служби Пакистану

Історія створення та структура Пакистанської міжвідомчої розвідки. Її роль у забезпеченні національної безпеки Пакистану. Розвідувальне бюро. Військова розвідка. Федеральне розслідувальне агентство.

Тема 12 . Спеціальні служби Індії

Розвідувальне бюро. Відділ досліджень і аналізу. Гвардія національної безпеки («Чорні коти»). Центральні сили промислової безпеки.

Тема 13. Спеціальні служби рф

Історія створення та розвитку спецслужб росії, їх структура, основні функції та завдання. Федеральна служба безпеки рф (ФСБ). Служба зовнішньої розвідки рф (СЗР). Головне управління Генерального штабу ЗС рф (або ГРУ). Взаємодія спецслужб рф, їх роль у внутрішній та зовнішній політиці, методи роботи (включаючи сучасні інформаційні засоби та кібертехнології).

Тема 14. Спеціальні служби КНР

Основні структури розвідувальних органів Китаю, їх функції та завдання, а також методи збору інформації. Діяльність Міністерства державної безпеки КНР, Військової розвідки, а також їх впливу на національну та міжнародну безпеку. Кібершпигунство, економічний і політичний збір даних, що використовуються Китаєм.

Тема 15. Спеціальні служби КНДР

Структура та організація північнокорейських розвідувальних служб, їх ключові завдання та методи збору інформації. Особливості розвідувальної діяльності за кордоном, співпраця з іншими державами, використання кібершпигунства та диверсійних операцій. Роль розвідки у внутрішній та зовнішній політиці країни, а також її вплив на стабільність режиму та міжнародну безпеку.

Тема 16. Спеціальні служби Південної Кореї

Центральне розвідувальне управління Кореї (1961-1981). Агентство планування національної безпеки (1981-1999). Національна розвідувальна служба (з 1999). Корейське агентство Інтернету та безпеки (з 2009). Командування підтримки оборони і безпеки (з 2022). Загони спеціальних операцій.

Тема 17. Спеціальні служби Японії

Інформаційно-дослідне бюро. Штаб оборонної розвідки. Управління розслідувань громадської безпеки. Бюро безпеки та Спеціальна штурмова команда Національного поліцейського агентства. Управління безпеки на морі.

Тема 18. Спеціальні служби Єгипту

Служба загальної розвідки Єгипту. Управління військової розвідки. Сектор національної безпеки. Підрозділи внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ.

Тема 19. Спеціальні служби Південно-Африканської республіки

Історія формування та основні етапи розвитку спецслужб ПАР. Сучасні спецслужби ПАР: Агенція державної безпеки; COMSEC; Відділ оборонної розвідки Міністерства оборони; Підрозділ кримінальної розвідки Поліцейської служби.

Тема 20. Приватні розвідувальні компанії

Роль приватних розвідувальних компаній у сучасних міжнародних відносинах, їх внесок до національної безпеки та оборони різних країн. Аналіз правових аспектів регулювання діяльності таких компаній, а також механізми співпраці приватного сектора з державними розвідувальними структурами. Практичний досвід різних країн щодо залучення приватних розвідувальних агентств для виконання критичних розвідувальних завдань.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття / роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Лекція 1	Вступ. Поняття «спеціальні служби», їх види та структура	2		<i>щотижня / тиждень 1</i>
Лекція 2-3	Розвідувальне співтовариство США	4		<i>щотижня / тиждень 2-3</i>
Лекція 4-5	Система спеціальних служб Великої Британії	4		<i>щотижня / тиждень 4-5</i>
Лекція 6	Спеціальні служби Франції	2		<i>щотижня / тиждень 6</i>
Лекція 7	Спеціальні служби України	2		<i>щотижня / тиждень 7</i>
Лекція 8	Спеціальні служби Турецької республіки	2		<i>щотижня / тиждень 8</i>
Лекція 9	Спеціальні служби Ізраїлю	2		<i>щотижня / тиждень 9</i>
Лекція 10	Спеціальні служби Ірану	2		<i>щотижня / тиждень 10</i>
Лекція 11	Спеціальні служби Пакистану	2		<i>щотижня / тиждень 11</i>
Лекція 12	Спеціальні служби КНДР	2		<i>щотижня / тиждень 12</i>
Лекція 13	Спеціальні служби Японії	2		<i>щотижня / тиждень 13</i>
Лекція 14	Спеціальні служби Єгипту	2		<i>щотижня / тиждень 14</i>
Лекція 15	Спеціальні служби Південно-Африканської республіки	2		<i>щотижня / тиждень 15</i>
Семінарське заняття 1	Провідні спеціальні служби США	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 2</i>
Семінарське заняття 2	Спецслужби Канади	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 4</i>
Семінарське заняття 3	Спецслужби ФРН	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 6</i>
Семінарське заняття 4	Спецслужби російської федерації	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 8</i>
Семінарське заняття 5	Спецслужби Китаю	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 10</i>
Семінарське заняття 6	Спецслужби Індії	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 12</i>
Семінарське заняття 7	Спецслужби Республіки Корея	2		<i>1 раз на 2 тижні / тиждень 14</i>

Самостійна робота 1	Поняття та загальна характеристика спецслужб	25		1 раз на 3 тижні / тиждень 3
Самостійна робота 2	Правові основи функціонування та контролю за діяльністю спецслужб	25		1 раз на 3 тижні / тиждень 6
Самостійна робота 3	Приватні розвідувальні компанії	26		1 раз на 3 тижні / тиждень 9

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Семінарське заняття №1	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №2	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №3	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №4	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №5	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №6	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №7	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Самостійна робота №1	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	5
Самостійна робота №2	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	5
Самостійна робота №3	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	4
Модульна контрольна 1	Тест	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	2
Модульна контрольна 2	Тест	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	2
Усього за поточний контроль	12			60
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	20
	Практичне завдання	<i>Аналітична записка</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	20
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

Гордієнко С.Г. Основи агентурно-оперативної діяльності спецслужб України : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 776 с.

Левченко О.В. Розвідка та іноземні армії. Частина 2. Інформаційна робота : навч. посібник / О.В. Левченко, В.В. Вінник, О.В. Устименко. Житомир : ЖВІ, 2021. 124 с.

Фіглузі Ф. Система ФБР. Кодекс досконалості наймогутнішого відомства США. Київ : Наш формат, 2023. 200 с.

Carvin S., Juneau T., & Forcese C. (Eds.). Top Secret Canada: Understanding the Canadian intelligence and national security community. Toronto: University of Toronto Press, 2021. 328 p.

Richelson J. The U.S. intelligence community. 7-th ed. New York : Routledge, 2021. 595 p.

Додаткова:

Бар-Зохар М., Мішаль Н. Моссад : Найвидатніші операції ізраїльської розвідки. Київ : Наш формат, 2021. 384 с.

Басалик С.А., Тищук В.В. Контррозвідувальна діяльність: концептуальні засади та організаційні особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С.449-453.

Бергман Р. Встань і вбий першим. Таємна історія ліквідацій ворогів Ізраїлю. Київ : Наш формат, 2025. 704 с.

Військова розвідка : навчальний посібник / упорядники : Д.В. Зайцев, А.П. Наконечний, С.О. Пахарев, І.О. Луценко ; за ред. В.Б. Добровольського. Київ: КНТ, 2022. 332 с.

Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 1. 1919-1930. Харків : Folio, 2024. 592 с.

Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 2. 1930-1939. Харків : Folio, 2024. 880 с.

Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 3. 1939-1945. Європа. Харків : Folio, 2025. 880 с.

Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 4. 1939-1945. Нейтральні держави Європи та СРСР. Харків : Folio, 2025. 528 с.

Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 5. 1939-1945. Африка, Азія, Америка. Харків : Folio, 2025. 1024 с.

Мельник С. Правові засади організації та функціонування розвідки: деякі напрями вдосконалення. *Адміністративне право і процес*. 2021. №2. С.109-112.

Паливода В. Приватні розвідувальні компанії: іноземний досвід залучення приватного сектору до виконання завдань розвідки: Аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2022. 20 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-06/ad-privat-intell-comp1_gotove_04.pdf

Сенгер Д. Досконала зброя. Війна, саботаж і страх у кіберепоху. Львів : Астролябія, 2022. 496 с.

Сімоненко О.О. Історико-політичний аспект генезису спеціальних служб Ісламської республіки Іран. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №8. С.500-505. URL: http://lsej.org.ua/8_2023/117.pdf

Bean H., Murrmann M. Analyzing intelligence: national security practitioners' perspectives. 3rd ed. Washington, DC : Georgetown University Press, 2025. 350 p.

Leuprecht C., red. The Oxford handbook of national security intelligence. Oxford : Oxford University Press, 2025. 912 p. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780192897343.001.0001.

Lahneman W. J., Matei F. C., red. Intelligence leadership and governance : building effective intelligence communities in the 21st century. London : Routledge, 2022. 240 p. URL: <https://www.routledge.com/Intelligence-Leadership-and-Governance-Building-Effective-Intelligence/p/book/9781032124230>.

Lahneman W. J., Matei F. C., red. Intelligence and technology : trends, challenges, and choices. London : Routledge, 2025. 280 p. URL: <https://www.routledge.com/Intelligence-and-Technology-Trends-Challenges-and-Choices/Lahneman-Matei/p/book/9781041095972> .

Leuprecht C. Intelligence as democratic statecraft. Oxford : Oxford University Press, 2021. 262 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/intelligence-as-democratic-statecraft-9780192893949>

Prunckun H. Contemporary intelligence warning cases. 2nd ed. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2024. 376 p. URL: <https://edinburghuniversitypress.com/book-contemporary-intelligence-warning-cases.html>.

Prunckun H. The academic-practitioner divide in intelligence studies. Lanham, MD : Rowman & Littlefield, 2022. 180 с.

Yılmaz, H. Modernization of Turkish Intelligence: Trends and Challenges. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*. 2025. 38(2). P. 120-139.

Інформаційні ресурси

Закон України «Про розвідку» від 17 вересня 2020 року № 912-IX (із змінами, внесеними згідно із Законом №4019-IX від 10.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>

Офіційний сайт Головного Управління Розвідки Міністерства оборони України. URL: <https://gur.gov.ua/>

Офіційний сайт Служби безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/>

Офіційний сайт Служби зовнішньої розвідки України. URL: <https://szru.gov.ua/>

Офіційний сайт Моссад. URL: <https://www.mossad.gov.il/Eng/AboutUs.asp>

Офіційний сайт BND. URL: https://www.bnd.bund.de/DE/Der_BND/derbnd_node.html

Офіційний сайт CIA. URL: <https://www.cia.gov>

Офіційний сайт MI6. URL: <https://www.sis.gov.uk>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим, оскільки курс побудовано на відпрацювання отриманих теоретичних знань на практичних заняттях. Курс має ієрархічну структуру, кожна тема є доповненням до попередніх знань, тож пропуски занять неприпустимі (лише з поважної причини).

Відповідно до Закону та внутрішніх правил ЗНУ викладач має здійснювати моніторинг відвідування студентами академічних занять. Фіксація наявних на занятті студентів відбувається на початку заняття. Відсутні студенти помічаються відповідною позначкою у журналі академічної групи. У разі відсутності студента передбачено відпрацювання пропущеного заняття за домовленістю з викладачем у години консультації.

Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Водночас підтримується гнучкий підхід до визнання результатів навчання. Окремі теми або модулі курсу, за погодженням з викладачем, можуть бути зараховані як **результати неформальної освіти**. Порядок зарахування таких результатів регулюється «Положенням ЗНУ про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти»: <https://surl.li/ifaqrq>

«**Дистанційне навчання**». Зважаючи на запровадження в Україні (через агресію російської федерації) з 24 лютого 2022 року режиму воєнного стану та вимушений перехід ЗНУ на **дистанційне навчання** – заняття у виші відбуваються у змішаному очно-дистанційному режимі, з використанням програм організації відеоконференцій **Zoom** або **Google Meet**. Уся інформація щодо особливостей дистанційного навчання розміщується у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ **Moodle** (<https://moodle.znu.edu.ua>). Студент має регулярно відвідувати сторінку курсу в Moodle та стежити за змінами та оновленнями. Реквізити для входу на відеозаняття через Zoom або Google Meet розміщуються у розкладі занять факультету історії та міжнародних відносин у АСУНП MKR (<https://mkr.znu.edu.ua/>), а також у нульовій секції курсу у системі Moodle.

Кожен студент, під час заняття у Zoom або Google Meet (лекція, семінар, консультація, поточний та підсумковий контроль), повинен забезпечити свою візуальну присутність шляхом увімкнення відеокамери на комп'ютері або смартфоні та у системі Zoom або Google Meet. Звук під час заняття має бути вимкненим. Якщо студент має запитання – він піднімає руку. Звук вмикається лише під час відповіді студента (програмно), або для короткої репліки (шляхом натискання і утримання клавіші «пробіл» на клавіатурі). Якщо студенту необхідно ненадовго відійти від монітору, візуальне зображення може бути тимчасово відключене.

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. Усі письмові роботи, що виконуються студентами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перифразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Використання фрагментів тексту, згенерованих ChatGPT та іншими чат-ботами штучного інтелекту з великими мовними моделями, у письмових роботах є плагіатом у разі, якщо не вказано джерело походження тексту, тому всі фрагменти, продукovanі ChatGPT та іншими чат-ботами штучного інтелекту, мають бути відповідним чином марковані в текстах, що подаються студентами і мають на меті процедуру оцінювання викладачем.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки застосовуються відповідні дисциплінарні заходи згідно Кодексу академічної доброчесності ЗНУ: https://www.znu.edu.ua/docs/kodeks_akadem_chnoyi_dobrochesnost.pdf.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Дискусії на семінарах чи лекціях відбуваються із проявом поваги до опонентів та модератора. Слово для доповіді чи репліки надає модератор (викладач чи визначений ним студент). Ознакою бажання висловити свою думку з боку студента є піднята рука.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту та сторінку дисципліни у Moodle та реагуватимуть своєчасно. Усі робочі оголошення можуть надсилатися студентам через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Ваша електронна пошта має бути підписана Вашим справжнім ім'ям та прізвищем, а не нікнеймом.

Після завершення цього курсу від Вас очікується обов'язкове заповнення форми з фідбеком. Ваші відгуки допомагають нам покращувати навчальні матеріали та роботу курсу в майбутньому. Опитування абсолютно анонімне. Дякуємо за приділений час, активну участь та цінні коментарі! Форма доступна за посиланням у СЕЗН ЗНУ Moodle.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методик проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: y_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю:
<https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
<https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.